

lezing van dit boek allicht bedrogen uit. De grote kracht van het boek schuilt in de eenvoud van voorbeelden uit het dagelijks leven van duizenden mensen wereldwijd die een andere keuze gemaakt hebben en op eigen kracht zijn losgeko-

men uit het systeem van de agro-industrie. Andersglobalisme in de praktijk, zonder dure woorden, met de voeten in de aarde.

Johan Malcorps

Natuur en landschap

Kris Decler (red.), *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee*, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO, Brussel, 2007, 584 p.

Marc Antrop, *Perspectieven op het landschap. Achtergronden om landschappen te lezen en te begrijpen*, Gent: Academia Press, 2007, 322 p.

De aanwezigheid van een gezonde, rijke en zintuiglijk aansprekende omgeving blijft een onopgemerkte vanzelfsprekendheid zolang het goed gaat met die omgeving. Pas wanneer er ernstige verstoringsproblemen ontstaan die ook ons ervaren welzijn aantasten worden mensen zich bewust van die omgeving en hun interactie ermee. De hedendaagse bekommernis om natuur en landschap getuigt daarvan. Die heeft ook geleid tot ernstig onderzoek van de relatie tussen de mens en zijn omgeving. Dat blijkt uit de twee voorliggende boeken met wetenschappelijke grondslag, maar aansprekend voor een breder publiek.

Traditionele natuurbescherming was vooral gericht op de bescherming van kwetsbare soorten. De ontwikkeling van de ecologie heeft een beter inzicht gebracht op de relatie tussen soorten en hun omgeving. Natuurbescherming is zich daardoor meer gaan oriënteren op biotische gemeenschappen in hun habitats. Een belangrijke bijdrage daartoe werd in de praktijk geleverd door het Europese natuurbeleid via de bekende Vogel- en Habitatrichtlijnen. Die hebben ertoe ge-

leid dat er ook in Vlaanderen beschermde natuurgebieden werden afgebakend, de 'Speciale Beschermingszones'. In Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee gaat het om 205.000 ha die met beschermde gebieden in de andere Europese lidstaten het Natura2000-netwerk vormen. Het INBO werd opgericht om de bescherming van habitats wetenschappelijk te ondersteunen. Dat gebeurde o.a. door een beschrijvende inventaris vast te leggen van die habitats. Die inventaris is nu beschikbaar voor het publiek via een prachtig geïllustreerd boek in groot formaat. Het eerste deel behandelt het Europees wetgevend kader. Het tweede en grootste deel beschrijft volgens de systematiek van de Habitatrichtlijn via steekkaarten de habitattypes zoals ze in Vlaanderen voorkomen. Je krijgt daarbij o.a. verspreidingskaarten, kenmerkende plantensoorten, milieukarakteristieken, bedreigingen, beheersaanwijzingen en ontwikkelingskansen. Het derde deel beschrijft dan dieren en planten op basis van dezelfde richtlijn, terwijl het vierde deel dat doet voor vogels volgens de Vogelrichtlijn. Daarbij is er aandacht voor de habitat, ecologie en verspreiding van de behandelde soorten. Het geheel wordt aangevuld met de nodige bijlagen, waaronder een soortenindex en een verklarende woordenlijst. Voor de natuurliefhebber is het een boek om vele uren in rond te dwalen, en zo vertrekpunt voor aandachtiger waarnemen wanneer men op stap gaat.

Wordt in dit boek gesproken van "beschermde natuur", dan moeten we wel beseffen dat het voornamelijk toch om

natuur gaat zoals die vorm heeft gekregen onder invloed van menselijke activiteit, en die kansen krijgt volgens de aard van de genomen beheersmaatregelen. Dat verwijst al naar de onderscheiden interesses die aanwezig zijn in de diverse manieren waarop mensen vorm geven aan hun omgeving. Studie van het landschap vraagt dan ook om meerdere (wetenschappelijke) perspectieven, wat het uitgangspunt is van Marc Antrop, hoogleraar te Gent. "Het landschap is immers de expressie van de interactie van de mens met zijn leefomgeving. Dat gebeurde vanuit een visie op de maatschappij en op de wereld en die veranderde in de loop van de tijd. Landschap getuigt dan ook van die geschiedenis. Het toont zowel het zoeken van een harmonisch evenwicht van maatschappelijke noden aan de natuurlijke gesteldheid, maar ook van een niets ontziende roofbouw die 'on-landschappen' deed ontstaan waarmee we nu iets moeten doen, want de ruimte is schaars geworden." (p.XI) Landschapskunde kan ons helpen oriënteren in die belangrijke maatschappelijke opdracht. Het gaat daarbij om een verzameling van disciplines waarvan

Antrop een overzicht probeert te geven. Dat begint met een geschiedenis van de aandacht voor het landschap. Vervolgens worden verschillende definities onder de loep genomen, gevolgd door verschillende benaderingen in het landschapsonderzoek, belangrijke basisconcepten, en principes van landschapswaarneming en -beleving. Het langste hoofdstuk gaat over de bouwstenen van het landschap en de manier waarop de mens het landschap maakt. Landschapsdynamiek, analyse van patronen en classificatie brengen ons tenslotte bij de praktische kant van landschapsarchitectuur en landschapszorg.

De bijlagen bevatten ondermeer voorbeelden van landschapsprogramma's in Europa. De talrijke tekeningen en foto's maken van dit boek allesbehalve een saaie uiteenzetting, maar dragen in niet geringe mate bij aan de bedoeling van de auteur: hedendaagse landschappen leren lezen en begrijpen. Aanbevolen voor wie begaan is met de kwaliteit van onze omgeving, basis voor levenskwaliteit tout court.

Jef Peeters

